

Ανησυχία για το επιδεινούμενο κλίμα κατά προσφύγων και μεταναστών στον πολιτικό και δημόσιο λόγο

Αθήνα, 14 Ιουλίου 2025

Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας (Δίκτυο) παρακολουθεί με αυξανόμενη ανησυχία τη διολίσθηση του δημόσιου λόγου προς την ξеноφοβία, τη ρατσιστική ρητορική και την υποχώρηση του σεβασμού σε βασικές αρχές του κράτους δικαίου με αφορμή τη διαχείριση του μεταναστευτικού και προσφυγικού ζητήματος στη χώρα.

Το τελευταίο διάστημα, ο δημόσιος και ο δημοσιογραφικός λόγος γύρω από τους πρόσφυγες και τους μετανάστες – και ιδιαίτερα με αφορμή την αύξηση των νέων αφίξεων μέσω Λιβύης στην Κρήτη – αποτυπώνουν ένα επιδεινούμενο κλίμα φόβου και πόλωσης. Το κλίμα αυτό έχει περαιτέρω υποδαυλιστεί από δηλώσεις εκπροσώπων της πολιτικής ηγεσίας, κομμάτων και δημόσιων αρχών. Η χρήση απαξιωτικών όρων όπως «λαθρομετανάστης», η παρουσίαση των νέων αφίξεων ως απόπειρα «εισβολής» και «αντικατάστασης πληθυσμού», καθώς και η παραπλανητική αναφορά σε προνόμια και επιδόματα μιας μερίδας ανθρώπων σε βάρος άλλων πολιτών, είναι ορισμένα μόνο παραδείγματα που επηρεάζουν αρνητικά τις τοπικές κοινωνίες και ενισχύουν τον κοινωνικό διχασμό. Πρόκειται για αφηγήματα που συμβάλλουν στην παρουσίαση των ανθρώπων αυτών ως απειλή για την κοινωνία, που εργαλειοποιούν τον φόβο, πλήττουν την κοινωνική συνοχή και όπως έχουν επανειλημμένα δείξει τα ευρήματα του Δικτύου, κανονικοποιούν, ενθαρρύνουν και τελικά οδηγούν σε έξαρση της μισαλλοδοξίας και της ρατσιστικής βίας.

Οι αφίξεις μεταναστών και προσφύγων στην Κρήτη έχουν θέσει σε πίεση τις τοπικές δυνατότητες και κοινωνίες, απουσία μιας οργανωμένης δομής υποδοχής στην περιοχή. Το Δίκτυο έχει τονίσει πολλές φορές στο παρελθόν, σε παρόμοια περιστατικά, ότι η άνοδος της ξеноφοβίας συχνά συνδέεται με την έλλειψη μιας συνεκτικής, επαρκώς χρηματοδοτούμενης και ανθρωποκεντρικής πολιτικής για το άσυλο και τη μετανάστευση που μπορεί να αποτρέψει την υπερσυγκέντρωση νεοαφιχθέντων ή την έκθεσή τους σε επισφαλείς συνθήκες, προκλήσεις που τελικά επηρεάζουν τόσο τους πρόσφυγες και μετανάστες όσο και τις τοπικές κοινωνίες. Ένα πρόσφατο ανησυχητικό περιστατικό, κατά το οποίο εκτοξεύθηκαν φωτοβολίδες από αγνώστους σε βάρος ομάδας νεοαφιχθέντων που φιλοξενούνταν προσωρινά σε γήπεδο στο Ρέθυμνο, επιβεβαιώνει τα παραπάνω. Το περιστατικό ορθά καταδικάστηκε άμεσα από την τοπική αυτοδιοίκηση.

Οι πολιτικές όπως η αναστολή υποβολής αιτήσεων ασύλου για όσους εισέρχονται από τη Βόρεια Αφρική, καθώς και οι προτάσεις για ποινικοποίηση της παράτυπης εισόδου ή παραμονής στη χώρα, ενέχουν τον κίνδυνο περαιτέρω στοχοποίησης των προσφύγων και μεταναστών. Ενώ τα κράτη έχουν το δικαίωμα να ελέγχουν τα σύνορά τους, τέτοια μέτρα εγείρουν σοβαρά νομικά και ηθικά ζητήματα – ιδίως όταν συνδυάζονται με αφηγήματα που παρουσιάζουν συλλήβδην όσους φτάνουν ως «παράνομους εισβολείς» και παραβλέπουν την υποχρέωση παροχής διεθνούς προστασίας σε πρόσφυγες. Το δικαίωμα αναζήτησης ασύλου είναι ένα θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα, το οποίο κατοχυρώνεται στο διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό δίκαιο και ισχύει για κάθε άτομο, ανεξάρτητα από το πώς ή από το πού έφτασε σε μια χώρα. Ακόμη και σε περιόδους μεταναστευτικής πίεσης, τα κράτη πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι άνθρωποι που αναζητούν άσυλο έχουν πρόσβαση στις διαδικασίες ασύλου και δεν επιστρέφονται προτού κριθεί τελεσίδικα το αίτημα ασύλου τους σε μέρη όπου μπορεί

να αντιμετωπίζουν απειλές για τη ζωή ή την ελευθερία τους. Κάτι τέτοιο θα παραβίαζε την αρχή της μη επαναπροώθησης (non-refoulement), μια βασική αρχή του διεθνούς δικαίου από την οποία δεν χωρά καμία παρέκκλιση.

Οι αρμόδιες αρχές διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο για την ύπαρξη συντονισμένης ανταπόκρισης και την υιοθέτηση πολιτικών για την αξιοπρεπή και σύννομη υποδοχή όσων φτάνουν στη χώρα καθώς και για την πρόληψη και αντιμετώπιση των φαινομένων που οδηγούν στην απανθρωποποίηση και στοχοποίηση των «άλλων», των προσφύγων και μεταναστών, με κριτήρια όπως η καταγωγή, η εθνικότητα ή η θρησκεία. Η Ελλάδα βίωσε κατά το πρόσφατο παρελθόν την ένταση της οργανωμένης ρατσιστικής βίας που αποτέλεσε απειλή για τη δημόσια ασφάλεια και τα θεμελιώδη δικαιώματα ενώ το φαινόμενο δεν έχει σε καμιά περίπτωση εκλείψει. Ως εκ τούτου, καλούμε όσους, ιδίως θεσμικούς παράγοντες, με πράξεις ή δηλώσεις τους δημιουργούν κλίμα ευνοϊκό για τέτοια φαινόμενα να αναλογιστούν τις τεράστιες ευθύνες τους.

Αποτελεί κοινή υποχρέωση της πολιτικής ηγεσίας, των θεσμικών φορέων και των ΜΜΕ η προώθηση ενός δημόσιου διαλόγου για τη μετανάστευση και το άσυλο που θα γίνεται σε πλαίσιο τεκμηριωμένο, νηφάλιο και βασισμένο στα δεδομένα και τις αρχές του διεθνούς δικαίου, με σεβασμό στην ανθρωπινή αξία όλων.

Η ευθύνη για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας ανήκει σε όλες και όλους – και πρωτίστως στους θεσμικούς φορείς που εκφράζουν, χαράζουν και υλοποιούν πολιτικές σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο.

Περισσότερες πληροφορίες:

Για την ΕΕΔΑ: Διονύσης Γιακουμέλος, 210 7233221 εσ. 108 info@nchr.gr

Για την Ύπατη Αρμοστεία: Δάφνη Καπετανάκη, 6944586119, kapetana@unhcr.org

www.rvrn.org

Το **Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας** δημιουργήθηκε το 2011 με πρωτοβουλία της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. Το Δίκτυο έχει 55 μέλη: Αίτημα, Αλληλεγγύη Solidarity Now, Αντιγόνη-Κέντρο Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης, Αντιρατσιστικό Παρατηρητήριο Πανεπιστημίου Αιγαίου, Άρσις-Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων, Γιατροί του Κόσμου, Διεθνής Αμνηστία, Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Δίκτυο Κοινωνικής Υποστήριξης Προσφύγων και Μεταναστών, «Ελληνική Δράση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα»– Πλειάδες, Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Ελληνικό Φόρουμ Μεταναστών, Ελληνικό Φόρουμ Προσφύγων, Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Δικηγορικού Συλλόγου Ρόδου, Θετική Φωνή, Ιατρική Παρέμβαση, Κάριτας Αθήνας, Κάριτας Ελλάς, Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών «Διοτίμα», Κέντρο Ημέρας «Βαβέλ», ΣΥΝΥΠΑΡΞΙΣ-Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων, Κίνηση Υπεράσπισης των Δικαιωμάτων Προσφύγων και Μεταναστών/-στριών (Πάτρα), Κόσμος χωρίς Πολέμους και Βία, ΛΑΘΡΑ; Επιτροπή αλληλεγγύης στους πρόσφυγες Χίου, ΜΕΤΑδραση, Οικογένειες Ουράνιο Τόξο, Ομάδα Δικηγόρων για τα Δικαιώματα Προσφύγων και Μεταναστών, Ομάδα Νομικών για την Υπεράσπιση των Δικαιωμάτων Προσφύγων και Μεταναστών (Θεσσαλονίκη), Ομοφυλοφιλική και Λεσβιακή Κοινότητα Ελλάδας (ΟΛΚΕ), Σύλλογος Ενωμένων Αφγανών, Σύνδεσμος Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδας, Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών, Φάρος

του Κόσμου, Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο, Act Up Hellas, ASANTE, Colour Youth – Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας, Generation 2.0 RED, HIAS Ελλάδα, HumanRights360, Melissa Network, PRAKSIS, A21, Σημείο | για τη μελέτη και την αντιμετώπιση της ακροδεξιάς, Αλληλεγγύη Λέσβου AMKE, Steps, Legal Centre Lesbos, Aegean Migrant Solidarity | Christian Peacemaker Teams, ΕΛΛΑΝ ΠΑΣΣΕ, International Rescue Committee (IRC), Κέντρο Έρευνας Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Κρίσεων-ΚΕΚΑΚ, Thessaloniki Pride, I Have Rights.